

سلاطین اقتصاد ایران از کجای آیند؟

«سلطان کاغذ» هم گریخت!

امین تلعه‌ای

«سه تن از متهمان اصلی پرونده سلطان کاغذاز کشور فرار کرده‌اند.» این خبر دیروز توسط عباس جعفری دولت‌آبادی، دادستان شهر تهران، اعلام شد. این روزها و هم‌زمان با شرایط ویژه اقتصادی اگر در اماکن عمومی رفت و آمد کنید و با مردم حرف بزنید، می‌بینید که آنها از سلاطینی صحبت می‌کنند که در حوزه‌های مختلف ثابت اقتصادی و اجتماعی کشور را به هم زده‌اند. این افراد که در ادبیات رسانه‌ای از آنها به عنوان «دانه درشت‌های مفساد اقتصادی» یاد می‌شود با طراحی شبکه‌های گسترده مافیایی به سیستم‌های بانکی و اقتصادی مختلف کشور نفوذ و با استفاده از رانت و ارتباط‌های فراقانونی، سرمایه ملی را به تاراج برده و به آشفته‌گی بازار و اقتصاد کشور دامن می‌زنند. به عنوان مثال دادستان عمومی و انقلاب تهران درباره پرونده گروه معروف به «سلطان کاغذ»، گفت: «حجم تخلفات این گروه یک هزار و ۷۰۰ میلیارد بود که البته بعد هم اذعان شد، گسترده‌تر هم هست.» دولت‌آبادی افزود: «در بحث کاغذوارز اختصاصی، کلا نونوع پرونده تشکیل دادیم. نخست کسانی که از

گرفتند و در بازار فروختند و کاغذی وارد نکردند و گروه دوم هم کسانی هستند که از فروختند کاغذ را با فاکتور جعلی به قیمت آزاد فروختند. عملاً هر دو گروه از رزدار بازار وارد نکردند و باعث شدند بازار کاغذ بدتر شود.» دادستان تهران از بازداشت ۱۴ نفر در ارتباط با پرونده واردات کاغذ خبر داد و گفت: «سه نفر از متهمان از کشور متواری شدند که پلیس در تعقیب آنهاست.» به گفته وی، در این پرونده افراد ۱۵۰ میلیون دلار ارز گرفتند و چند خانم شرکت را تاسیس و کارت بازرگانی تهیه کردند و بعد از دستگیری هم گفتند اصلاً چیزی نمی‌دانیم و در جریان نبوده‌ایم. دادستان تهران، اضافه کرد: «دو هزار تن کاغذ در بازار فروخته‌اند و افراد شاخصی هم نبوده‌اند، بلکه کسانی بودند که صرفاً از به آن‌ها اختصاص یافته است.» در این میان پرسش اصلی این است که ارز ۴۲۰۰ به چه افرادی و بر اساس چه مکانیسمی تخصیص یافته بود؟

سلاطین‌های بزرگ و کوچک

در چند ماه اخیر رسانه‌ها اخباری در مورد دستگیری مفسدان اقتصادی و مجازات آنها توسط قوه قضاییه منتشر کردند. سلطان سکه و سپس سلطان قیر از جمله مهم‌ترین سلاطین اقتصادی مجازات شده در چند ماه اخیر به حساب می‌آیند. وحید

گزارش

عوامل سه‌گانه گرانی مرغ

در حالی که در هفته‌های گذشته قیمت گوشت مرغ و تخم‌مرغ روند افزایشی داشته است، معاون وزیر جهاد کشاورزی معتقد است که بیماری آنفلوآنزای فوق‌حاد پرندگان، سوداگری و مشکل انتقال پول به دلیل محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها، از عوامل نوسانات و گرانی گوشت مرغ و تخم‌مرغ است.

در هفته‌های گذشته قیمت تخم‌مرغ و گوشت مرغ به عنوان محصولات پروتئینی قابل دسترس‌تر برای مردم با افزایش قیمت مواجه شده بود به گونه‌ای که براساس جدیدترین آمار بانک مرکزی از متوسط قیمت خرده‌فروشی برخی از مواد خوراکی در تهران در هفته منتهی به سی‌ام آذرماه امسال قیمت هر شانه تخم‌مرغ به ۲۱ هزار و ۴۹۵ تومان به طور متوسط رسیده بود که نسبت به هفته قبل از آن ۲۰۶ درصد، نسبت به هفته مشابه ماه قبل ۶۰۵ درصد و نسبت به هفته مشابه سال قبل ۳۵۰۲ درصد افزایش یافته است.

همچنین براساس این آمار قیمت هر

مظلومین، معروف به سلطان سکه، یک بازاری با سابقه و اهل ایران است که بیش از ۳۰ سال در بازار تهران و به ویژه مجموعه طلافروشی خلیج فارس مشغول به فعالیت بوده است؛ این فرد در دهه ۷۰ با ترندهای حرفه‌ای و بالا و پایین کردن قیمت ارز و سکه به طور کلان و در اختیار داشتن منابع خبری از مراجع تصمیم‌ساز در بازار اقتصادی کشور اخلاص و به گفته مسئولان دادستانی میلیون‌ها نفر را با خسران مواجه کرده است. این متهم در سال ۷۱ که بازار سکه و ارز با التهاب مواجه شد به عنوان یکی از افرادی که در بازار اخلاص ایجاد کرده بازداشت می‌شود و بعد از آن دوباره در ایام التهاب بازار ارز و سکه در سال ۹۱ مجدداً دستگیر و ۷ ماه در بازداشت می‌ماند؛ اما بعد از آن دوباره آزاد شده و در ۲۱ مهر ۹۱ در حال خروج غیرقانونی با لباس زنانه از کشور بوده که توسط وزارت اطلاعات دستگیر و بازداشت می‌شود. مظلومین در سال ۹۲ با وساطت رئیس کل بانک مرکزی دولت دهم از زندان آزاد می‌شود و در نهایت امسال و بدنبال تلاطمات شدید در بازار ارز و سکه بازداشت و در جریان رسیدگی به پرونده اخلاص‌گران اقتصادی محکوم و اعدام می‌شود. پس از وحید مظلومین نوبت به حمیدباقری در منی از معروف به سلطان قیر رسید. در منی از جمله افراد شناخته شده در حوزه

علاوه بر مشکلات ناشی از نقصان در روندهای اقتصادی، می‌توان از تحریم‌ها و شرایط نامناسب سیاست خارجی به عنوان عامل دیگر پیدایش سلاطین در اقتصاد نام برد

فروش فرآورده‌های نفتی خصوصاً در سال‌های تحریم به حساب می‌آید. در تاریخ ۸ خرداد ۱۳۸۶، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در اطلاعیه‌ای از دستگیری قاچاقچی و مفسد اقتصادی دانه درشتی به نام حمید باقری در منی خبر داد و از او به عنوان «بدهکار ۲ هزار میلیارد تومانی بانکی که یک روز پس از دستگیری با اخذ تعهد اخلاقی آزاد شد» نام برده بود. در این میان یکی از پیگیرترین شاکیان باقری در منی یک شرکت نفتی است که تولید کننده بزرگ قیر محسوب می‌شود که ۳۳۰ میلیارد تومان از او طلب دارد، او با ایجاد روابط بدون ضابطه با مدیران وقت این شرکت که زیرمجموعه صندوق بازنشستگی نفت است، قیر خریداری کرده و وثایق غیر موثر ارائه داده است. با گذشت سه سال از سررسید این پرداخت‌ها همچنان این مطالبات در کنار مطالبات معوق بانکی وصول نشده است تا مدیران

بعدی این شرکت در دولت یازدهم همچنان پیگیری این پرونده را در دستور کار خود داشته باشند. معاملات در منی با این شرکت نفتی تحت پوشش شرکت‌های صوری انجام می‌گرفته است. این شخص چندین شرکت را به ثبت رسانده و بدون آنکه نامی از خود در این شرکت‌ها به جا بگذارد، اقدام به خرید قیر و صادرات آن می‌کرده است.

پس از آنکه بدهکاران این شرکت در سیستم قضایی مورد بازجویی قرار گرفتند، مشخص شد که همین شخص گرداننده اصلی این شرکت‌هاست به طوری که از مجموع طلب ۴۱۷ میلیارد تومانی این شرکت نفتی، ۳۳۰ میلیارد تومان متعلق به باقری در منی است. زنگنه چهار سال پیش در مورد پرونده در منی گفته بود: «کار آقایی با یک زنجانی هم کار عجیب و تعجب‌آوری است ولی باید رفت و پول را گرفت. البته این پرونده به قدری بزرگ است که فسادهای دیگری که در سایر شرکت‌های نفتی اتفاق افتاده و مثلاً یک پرونده متعلق به یک شرکت است که به پرونده ۴۰۰ میلیارد تومانی مشهور است و چیزی شبیه به پرونده آقای بابک زنجانی است با همان شیوه خرید نفت و فروش نفت به دیگری. به قدری پرونده آقای بابک زنجانی بزرگ است که سایر پرونده‌ها در مقابل آن کوچک به چشم می‌آید. یک کسی آمده بدون اینکه ضمانت درست و حسابی بدهد یک محموله قیر را گرفته و برده و پولش را هم نداده نمی‌دهد.»

سلطان‌ها از کجای آیند؟

به اذعان کارشناسان اقتصادی بوجود آمدن سلطان‌ها در اقتصاد ایران محصول شرایط رانتی است. تعدد اختلاس‌ها در سال‌های اخیر و دستگیری افراد گمنامی که لقب سلطان در زمینه‌های مختلف را گرفته‌اند در واقع حکایت از ناهنجاری فرهنگی، خلل قانونی و ضعف عملکرد دارد. باید توجه داشت پیامد چنین اتفاقاتی فراتر از بی‌اعتمادی به سیستم بانکی و اقتصادی کشور، به کیان نظام لطمه وارد می‌کند؛ لذا ریشه‌یابی و میان‌بردن زمینه‌های بروز چنین اتفاق‌هایی بسیار ضرورت دارد و باید در اولویت نخست قرار گیرد. رضا نعمتی، کارشناس اقتصادی در مورد شرایط مستعد رشد رانت‌خواران در اقتصاد می‌گوید: «دخالت دولت در اقتصاد زمینه‌ساز اصلی بوجود

دخالت دولت در اقتصاد زمینه‌ساز اصلی بوجود آمدن رانت است. در این بین کسانی که دارای ارتباطات نزدیک با مسئولین تصمیم‌گیر هستند و به تجربه راه‌های دور زدن قانون را می‌دانند، بیشترین سود را از این مسیر کسب می‌کنند. در این بین اما تجربه اخیر در تخصیص دلار ۴۲۰۰ به برخی فعالان اقتصادی نظیر سلطان کاغذ به خوبی نشان می‌دهد که رانت‌خواران از شرایط فوق‌العاده بوجود آمده در سیاست خارجی بیشترین سود را می‌برند. لذا علاوه بر مشکلات ناشی از نقصان در روندهای اقتصادی، می‌توان از تحریم‌ها و شرایط نامناسب سیاست خارجی به عنوان عامل دیگر پیدایش سلاطین در اقتصاد نام برد. علی‌مطهرنیا درباره روندهای شکل‌گیری سلاطین در اقتصاد می‌گوید: «اگر یک جامعه از سلامت اقتصادی برخوردار باشد و ساختار اقتصادی و جامعه سیاسی یک ساختار رانتیتر نباشد بی‌تردید می‌توان گفت که اساساً بروز و ظهور چنین اشخاصی امکان‌پذیر نیست. اگر ما سلطان ارز و سکه و غیره داریم به خودی خود این امر را پذیرفته‌ایم که ضعف بزرگ اقتصادی در ساختار قدرت سیاسی وجود دارد.» او در ادامه در مورد خاستگاه اجتماعی سلاطین رانت‌خوار اقتصاد ایران می‌گوید: «این «شبه قشر» یا «قشر کاذب» محصول طبیعی روندهای اقتصادی نیستند. این موجودات ناقص الخلقه ناشی از تولید نسل ناقص اقتصادی هستند که در خود از دواج دولت رانتیتر را باید محصول از دواج فامیلی دانست. همین از دواج فامیلی است که در دوران خود یک قشر کاذب معلول الخلقه‌ای را به وجود می‌آورد که اقتصاد را از درون و از همان آغاز با کنش گفتمانی روبه‌رو می‌سازد. کنش گفتمانی به تعبیر فوکو با تولد خودنمایش را به بار می‌آورد.»

نهاده‌های مورد نیاز مرغداران را برای تولید این کالای اساسی تامین کنیم. معاون توسعه بازرگانی و صنایع وزیر جهاد کشاورزی تأکید کرد: اگرچه تاکنون ذخائر کشور از نظر این کالاهای اساسی مناسب بوده است و واردات هم بیشتر از پارسل شده اما باید هر چه سریع‌تر این مشکل را برای واردات این نهادها برطرف کنیم تا تولید محصولات پروتئینی همچون گوشت مرغ و تخم‌مرغ به حد مطلوبی در ماه‌های آینده برسد و بتوانیم بازار آن را کنترل کنیم.

نهاده‌هایی همچون ذرت و کنجاله اعلام کرد و گفت: ۹۵ درصد غذای مرغ، ذرت و کنجاله است که ده‌ها کشتی هم‌اکنون در دریا و نزدیکی مرز منتظر هستند تا فرود شوندگان بهای محصول‌شان را دریافت کنند و این نهادها‌های اصلی را به ما تحویل دهند، اما به خاطر مشکلات ناشی از تحریم و با وجود این که بانک مرکزی پول را برای واردات این کالاهای اساسی اختصاص داده است، اما هنوز به حساب فروشنده پولی انتقال پیدا نکرده است. در این شرایط هر روز این موضوع را دنبال خواهیم کرد تا هر چه سریع‌تر

کاهش قیمت گوشت مرغ بودیم که از آنجا که قیمت مصوب تنظیم بازار نیز پایین بود، برای مرغداران صرفه‌ناداشت و آنها تولیدشان را پایین آوردند، در نتیجه تقاضا برای جوجه یکروزه کاهش پیدا کرد و قیمت آن نیز کاهش یافت و نتیجه آن کاهش تولید جوجه یکروزه و کاهش تولید گوشت مرغ شد.

معاون توسعه بازرگانی و صنایع وزیر جهاد کشاورزی اضافه کرد: در ادامه آن قیمت ابلاغیه ستاد تنظیم بازار برای گوشت مرغ اصلاح شد و هم‌اکنون شاهدیم که وضعیت این محصول پروتئینی بهبود پیدا کرده است و کمبودی در تولید و تامین گوشت مرغ نداریم.

مهرفرد اظهار کرد: برنامه‌ریزی‌ها به گونه‌ای است که در چند هفته آینده مشکلی در این زمینه نخواهیم داشت چرا که تولید گوشت مرغ افزایش پیدا خواهد کرد، اما مساله اصلی در این زمینه چیز دیگری است.

وی اصلی‌ترین عامل گرانی گوشت مرغ و تخم‌مرغ را احسوراک مرغ به ویژه

کیلوگرم گوشت مرغ در این بازه زمانی به طور متوسط به ۱۲ هزار و ۱۷۶ هزار تومان رسیده است که نسبت به هفته قبل از این بررسی ۴۰۵ درصد، نسبت به هفته مشابه ماه قبل ۱۷۰۱ درصد و نسبت به هفته مشابه سال قبل ۶۳۰۲ درصد افزایش داشته است. در این رابطه علی‌اکبر مهر فرد - معاون توسعه بازرگانی و صنایع وزیر جهاد کشاورزی - به ایسنا گفت: درباره تخم‌مرغ باید گفت که سال گذشته ۴۰ درصد از گله‌های مولد مرغ تخم‌گذار در اثر بیماری آنفلوآنزای فوق‌حاد پرندگان از بین رفتند و البته از همان زمان جوجه‌ریزی جدید آغاز شد، اما بسیاری از مرغداران از ترس تلفات دوباره ناشی از بیماری جوجه‌ریزی نکردند، اما هم‌اکنون مشکلی از نظر تولید تخم‌مرغ نداریم و اجازه واردات هم به شرکت پشتیبانی امور دام و هم به بخش خصوصی داده شده است و بدون محدودیت همه متقاضیان می‌توانند نسبت به واردات تخم‌مرغ اقدام کنند.

وی ادامه داد: درباره گوشت مرغ نیز باید گفت در شش ماه گذشته در مقطعی شاهد